

Sloopobject wordt *place to be*

Het zoemt en gonst weer van de bedrijvigheid in het Olympisch Stadion van Amsterdam. Na een lange periode van troosteloos verval staat het ontwerp van Jan Wils uit 1928 er weer fris bij. Ontdaan van de betonnen ring die het gebouw na de uitbreiding van 1937 grotendeels overschaduwde is het oorspronkelijke bakstenen ontwerp in volle glorie te bewonderen. Dankzij slimme, simpele ingrepen van architectenburo J. van Stigt heeft het stadion een zinvolle bestemming (14.000m² bedrijfsruimte) gekregen met een kostendekkende exploitatie. Zo is het stadion ondanks de aanvankelijke politieke tegenwerking toch behouden gebleven voor de atletiek-sport en voor Amsterdam-Zuid.

INE TER BORCH

Prijswinnaar: UO 10

Olympisch Stadion in Amsterdam

Uit het juryrapport:

Het ultieme voorbeeldproject trof de jury tussen de inzendingen met het Olympisch Stadion in Amsterdam. Sloop van dit icoon lag voor de hand. Vandaag de dag is het a place to be. Met veel - na renovatie - toegevoegde functies. Of het nu gaat om vergaderen (in het congrescentrum), kantoorhuisvesting (onder meer een aantal architectenbureaus) of het zeer populaire loungen (in restaurant Vak Zuid), dit project heeft het allemaal. 'Een schoolvoorbeeld voor de integrale opdracht die renovatie kan zijn', aldus de jury.

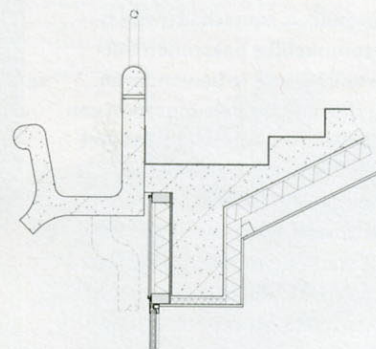
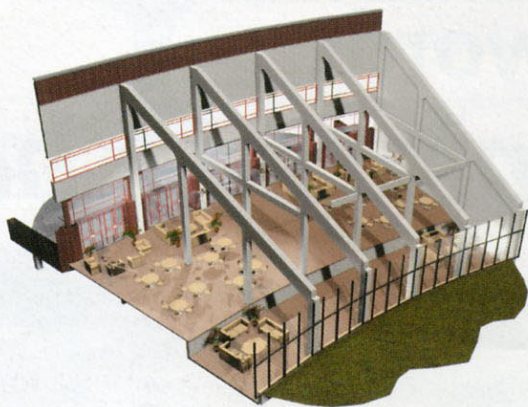
Waar het nu niet meer toe in staat lijkt te zijn, lukte het NOC in 1923 wel: Nederland haalde de Olympische Spelen van 1928 binnen. De totstandkoming van het daarvoor noodzakelijke nieuwe Olympisch Stadion in Amsterdam vertoont verwantschap met de gang van zaken rond de strijd om het behoud van nu.

Destijds ondervond de bouw, net als het behoud nu, ook politieke tegenwerking, zij het met andere argumenten. Er werd geen subsidie toegekend omdat de wedstrijden de zondagsrust

zouden verstoren en - nog erger - sportende vrouwen 'niet kiesch' waren. Het stadion is er gekomen dankzij een nationale inzamelingsactie. De Stichting tot Behoud van het Olympisch Stadion, met als voorvechter de 83-jarige Piet Kranenberg, moest de strijd aangaan tegen sloopplannen voor woningbouw. Na een langdurige en verbeterde strijd bleek er vlak voor het moment van de overwinning een tekort op de begroting te zijn van 5 miljoen gulden. Net als toen heeft een inzamelingsactie uitkomst geboden en is het stadion gered van de sloop.

FINANCIËN ► Naast het politiek gevoelige feit dat de woningbouwplannen die al klaar lagen niet kon-

Tussen de betonnen spanten zijn congres- en kantoorruimten gerealiseerd. Deze tekening geeft de indeling van het restaurant Vak Zuid weer. Met de nieuwe functies werd het exploitatiemiddel van het Olympisch Stadion weer gezond.

Principedetail borstwering/leuning binnenring.

den worden uitgevoerd, vormden de financiële consequenties het grootste struikelblok. De grondopbrengst van 400 woningen oftewel 11 miljoen gulden moest nu door het stadion worden opgebracht. Terwijl de besparing van 5 miljoen gulden op de sloop niet mocht worden verdisconteerd. Uiteindelijk is het gelukt de begroting sluitend te maken.

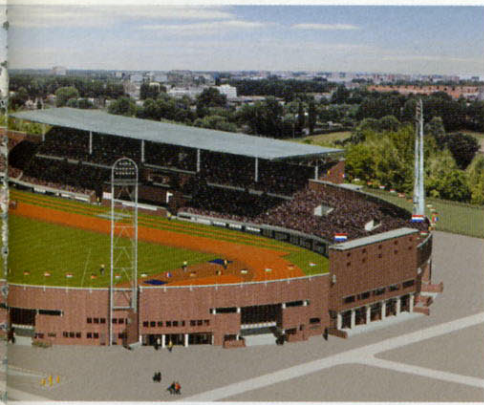
Het Sociaal Fonds Bouwnijverheid is risicodragend afnemer van de bedrijfsruimte. Deze ruimten dragen de exploitatie. Ondanks de relatief lage huur per m² kon de niet-commerciële sport daardoor nagenoeg worden vrijgesteld. De tegenwerking die de stichting heeft gehad, was waarschijnlijk voor een groot deel te wijten aan de scepsis over de realiteit van de begroting. De eindafrekening levert het ultieme bewijs: totale kosten zijn 30 miljoen gulden bouw gerelateerd plus 11 miljoen gulden erfpacht. Dit is ter vergelijking slechts 10 procent van de

bouwkosten van de Arena, waarvoor alleen het meerwerk al 50 miljoen gulden bedraagt. Als je daar als wet- houder mee akkoord bent gegaan, zal je je wel wat ongemakkelijk voelen als de renovatie van het oude stadion echt voor zo'n laag bedrag is gerealiseerd.

UITGANGSPUNT HERGEBRUIK ► Het ontwerp zelf veroorzaakte heel wat minder hoofdbrekens dan de financiering ervan. Andre van Stigt legt uit: "Het is belangrijk de kwaliteiten van een gebouw in kaart te brengen. Vervolgens moet je uitgaan van een functie die bij het gebouw past. Als uit analyse blijkt dat de structuur zich niet leent voor een bepaalde gewenste functie moet je er niet aan beginnen." Maar een kleine groep mensen zag de kwaliteit van het gebouw dat zelfs inmiddels op de monumentenlijst was geplaatst. De meeste Amsterdammers kenden het stadion alleen

als sombere, stinkende, betonkolos in verval. Dat er onder het grauwe beton een zeer plastische, kleurrijke gevel van baksteen met betonaccenten schuilging, zullen slechts weinigen hebben geweten. Het ontwerp sluit in materiaal en ornamentiek aan bij de Amsterdamse School stijl van het omringende Plan Berlage. De compositie met horizontale luifels doet sterk denken aan ontwerpen van Frank Lloyd Wright. Wils kreeg er in 1928 Olympisch Goud in de Kunstcompetitie voor. De betonnen uitbreiding die Wils in 1937 realiseerde door een extra ring boven op de tribune aan te brengen onttrok de originele kwaliteit aan het zicht. Omdat de extra zitplaatsen voor een atletiekstadion niet nodig zijn, lag de eerste ingreep bij deze renovatie voor de hand; het verwijderen van de betonnen toevoeging.

METAMORFOSE CATACOMBEN ► Het was vrij gemakkelijk om bedrijfsruimten te realiseren in het stadion. Onder de tribunes, waar vroeger duistere catacomben met kleedkamers waren, zijn nu lichte bedrijfsruimten. De draagstructuur van de tribunes, betonnen spanten op een steeds wisselend schegvormige stramien, leent zich uitstekend om zelfstandige units van zo'n 160 m² te maken. In totaal is

er 14.000 m² bedrijfsruimte gerealiseerd. Het enige probleem was de lichtinval. Toch is dit met een simpele ingreep opgelost.

Waar nodig zijn in de bakstenen buitengevel extra raamopeningen gemaakt die in vorm en ritme aansluiten bij de bestaande compositie. Aan de sportveldzijde is de overbodig geworden wielervedijderd. De vrijgekomen betonnen 'jukken' zijn ingevuld met glaspuien, waardoor de bedrijfsruimten zicht hebben op de atletiekbaan. Tegelijkertijd ontstaan er zo vanaf de buitenzijde doorkijkjes naar het binnengebied.

VARIATIE IN BEDRIJFSRUIMTE ► Het uitgangspunt voor de bedrijfsunits was de levering van een basisvoorziening voor een zo laag mogelijk bedrag, die later naar wens kon worden ingedeeld. Door de glooiende vorm van de tribunes zijn er units met twee en drie verdiepingen. Grotere units zijn gevormd door het samenvoegen van twee of meer basisunits. Zo is een grote variatie in het aanbod van bedrijfsruimte mogelijk gemaakt. Grand-café Vak Zuid heeft de beschikking over vijf stramienen, dus ongeveer 800 m².

Alle ruimten zijn voorzien van vloerverwarming en voldoen aan de milieu eisen. Voorzien van isolatieglas en hoogwaardige isolatie aan de binnenzijde bereikt het gebouw een EPN van 0,93.

Tenslotte is in een later stadium van het ontwerp nog besloten onder de atletiekbaan een parkeergarage te realiseren met een capaciteit voor 860 parkeerplaatsen, waarmee het maaiveld kan worden vrij gehouden van al te grote parkeeroverlast.

KOZIJNEN GERESTAUREERD ► De oorspronkelijke kozijnen met slanke staalprofielen zijn gerestaureerd en plaatselijk vervangen en voorzien van de oorspronkelijke kleur rood geschilderde staalprofielen waarin isolatieglas is aangebracht. Ook de nieuwe profielen hebben een verrassend slank uiterlijk. Het aansluitdetail van de glazen pui in de binnen-

ring heeft een bijzonder accent gekregen in de vorm van een betonnen overstekelement dat zowel als borstwering en leuning voor de erboven gelegen tribune dient, als verzamelgoot voor de hemelwaterafvoer, een verwijzing naar de rondlopende 'kolping' van de voormalige wielervedijder.

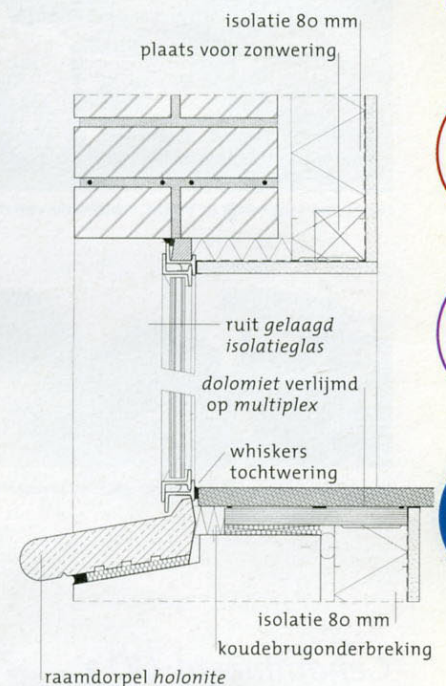
DOORZETTINGSVERMOGEN ► Amsterdam heeft ondanks de tegenwerking van velen door het doorzettingsvermogen van enkelen een uniek atletiekstadion behouden en er zeer gewilde, betaalbare bedrijfsruimten bij gekregen. Het is een goed voorbeeld van hoe een ten dode opgeschreven monument weer levensvatbaar kan worden door de keuze van een bij het gebouw passende functie. «

INE TER BORCH IS FREELANCE PUBLICISTE IN AMSTERDAM

FOTO'S JAAP VASTMAAR, KROMMENIE

TEKENINGEN VAN HET ARCHITECTENBUREAU

PROJECTGEGEVENS:
 OPDRACHTGEVER: STICHTING BEHOUD OLYMPISCH STADION, AMSTERDAM
 ARCHITECT: ARCHITECTENBUREAU J. VAN STIGT, AMSTERDAM
 PROJECTARCHITECT: IR. A.J. VAN STIGT, AMSTERDAM
 PROJECTLEIDER: A.M. GROOT, AMSTERDAM
 ADVISEUR CONSTRUCTIES: INGENIEURSGROEP VAN ROSSUM, AMSTERDAM
 HOOFDAANNEMER: STRUKTON BOUWPROJECTEN, MAARSEN
 VLOEROPPERVLAK: 14.000 m²
 START ONTWERP: 1996
 START BOUW: 1997
 OPLEVERING: 1999
 BOUWKOSTEN (EXCLUSIEF BTW): 25 MILJOEN GULDEN

Principedetail kozijn. Schaal 1 : 10

Om meer licht te krijgen in de nieuwe kantoorruimten zijn aan de hand van de oorspronkelijke detaillering nieuwe kozijnen geplaatst. De opvallende kleur rood trekt nieuw en oud bij elkaar.